

מינוי שרון כיועץ מסמל את שינוי המישטר בישראל

מתחשלת צללים

החוצה כדי להקדים את עמיתו אצל העיתונאים. שר אלמוני יציע הצעה לסדר. שר פלמוני יביע תמיחה. ישמיעו דיעות. יצביעו. יאשרו. ואחר-כך יעברו לעניינים רציניים יותר, כגון חלוקת כספי התקציב בין המפלגות. ממשלת ישראל תאשר לפי כל כללי הדין דוק הדמוקרטי. כמו ממשלת פוריה.

בפגישתם של ג'ראלד פורד ויצחק רבין התקבלה, בוודאי, כמה החלטות חשובות מאד. במשך השבוע עות והחדשים הקרובים, התקבלה החלטות נוספות, אולי החשובות ביותר מאז קום המדינה. הן תקבענה אם תהיה מילחמה או לא, אם נתקדם או לא נתקדם לקראת הסדר כולל.

כ, אבל מה עם המפלגה? ההחלטות בוודאי תר קבלנה, אחרי דיון נוקב, במרכז המפלגה, או בסני עת המערך בכנסת, או בלישכת העבודה יחד עם ריכוז מפ"ם.

ייתכן שהחלטות אלה תכרענה את גורל המדינה לחסר או לשכט — לשלום סופי או לחורבן בית שמישי.

אחת השאלות המרתקות ביותר היא: מי יקבל את ההחלטות מטעם מדינת ישראל?

כיום, אין זו אפילו הוצה. מיפלטת העבודה נמצאת בתהליך של התפרקות. כגוף

ישראל היא מדינה דמוקרטית, המיבצר היחיד של הדמוקרטיה במזרח התיכון. עובדה, כך כתוב בחוברות הקרן הקיימת.

לכן היו ההחלטות צריכות להתקבל, להלכה, עלידי עם ישראל עצמו, בבחירות כלליות.

למעשה, אין דבר הרחוק יותר מן המצוי אות ישראליות.

הבוחר מצביע בעד רשימות. כל הרשימות החשובות מייצגות דייסה של גישות שונות, סופר-מארקטיס של רעיונות וכוחות, צירופים מיקריים לגמרי של ניצים ויונים ושאר עופות השמיים, שלא לדבר על חולעי השדה.

הבוחרים לא הצביעו אפילו בעד קבוצת-מנהיגים, המייצגות קו פוליטי ברור כלשהו. מאז הבחירות, השתנו גם הקבוצות, גולדה הלכה ורבין בא. הלוי פרש מן הליכוד ואליאב מן המערך. בקרב גחיל נתגלו בקיעים מדיניים רציניים. לצד הסופר-מארקטיס הגדולים כמו מעין מיני-סופר-מארקטיס חדשים.

ההחלטות התקבלנה בלי כל קשר למה שרצו הבוחרים ערב הבחירות האחרונות — אם בכלל ידעו כמה הם רוצים.

גם אם תינתן להם ההזדמנות להצביע שוב, לפני שתבוענה ההחלטות החדשות שתתקבלנה, לא תהיה זאת הכרעה דמוקרטית. הבוחרים יצביעו שוב בעד סופר-מארקטיס, וכך יאשרו רק בעקיפין, ואחר-מעשה, החלטות שנתקבלו בלעדיות.

אם כן, אולי תחליט הכנסת? הכנסת היא בית-הנבחרים הריבוני, נציגת העם. עליפה יישק דבר. האומנם?

בהנהגתו המפוארת של ישראל ישעיהו, ובעזרתם של כמה עסקנים זקנים וליצינים צעירים, המחלקים את זמנם בין תעלולי-פירסומת במיזון ונסיעות על חשבון הבארון בחו"ל, הפכה הכנסת בדיחה עגומה. בדיחה טפלה, ותפלה. כאשר תחליט יצחק רבין בשבוע שעבר להשמיע את הודעתו על דילול-הכוחות במסבת-עיתונאים, ולא במליאת הכנסת, הוא רק אישר את המציאות. מי שרוצה להציג דגם חדש של מכונית, מחפש לה מקום בחלון-ראווה מכריק, ודא כמחסן שד גרוטאות.

כמובן, בבוא היום יונח הכל על שולחן הכנסת. הנואמים ינאמו, התלוויה תצלם. ירימו ידיים. יורידו ידיים. הכנסת תאשר. הדמוקרטיה תינצל.

אך עז קבלת ההחלטות תשפיע הכנסת כאותה המידה כמו אגודת מוצחחיה-הנעדיים בעמאן?

אם לא הכנסת, או אולי הממשלה? זהו רעיון די מבחיל. האם יוכרע גורל הבית השלישי עלידי אהרון אוזן, יצחק רפאל ומשה קול? האם יהיו תלויים חיי הדורות הבאים בשלמה הילל, משה ברעם ויוסף בורג?

אין צורך להתרגש. איש דא ישאל אותם כאמת.

כלומר, בהחלט יביאו את הכל לאישור הממשלה. כמו שצריך. עשרים היהודים הטובים האלה יבואו איש-איש במכונית-הפאר שלו, הנהג יפתח את הדלת, כל אחד יצדיע למצלמת הטלוויזיה. הישיבה תימשך שלוש שעות תמימות. שר פלוגי יציג שאילתה וירון מייד

המשולש לא יכול היה לתפקד בנסיבות אלה. אותה מסיבת-עיתונאים, שבה הכריז רבין על דילול הכוחות, היתה אופיינית גם לכך. רבין גנב את הנושא, פשוטו כמשמעו, מכיסו של פרס. אחרי שפרס הדיח אותו מכל מעמד בעת חלוקת העיטורים לגיבורי צה"ל. המיטבח של רבין — אם היה קיים בכך איפועם — התפרק. יצחק רבין מחליט לבדו.

על רקע זה, מקבל המינוי של אריק שרון כיועץ כללי לראש-הממשלה, משמעות שונה מן הנראה על פני הדברים.

היו למינוי, כמובן, סיבות רבות במישור האינטריגות האישיות והכיתתיות, שהן המזון העיקרי של הכתבים המדיניים.

אולם מבחינת התפתחותו של המישטר בארץ, יש לו משמעות חשובה יותר.

למעשה מתחילה דהיווצר, סביב יצחק רבין, ממשלה איטרנטיבית.

ממשלה זו אינה מורכבת משרים נבחרים, כמו המיטר בח של גולדה, אלא מאנשים שמחוץ לממשלה, הקרויים "יועצים".

אנשים אלה ממונים עלידי רבין עצמו, ואין לממשלה לה רישמית כל חלק בכך. השרים בעלי הפרצופים התמוצים, שיצאו משיבת הממשלה אחרי ההודעה על מינוי אריק, רק אישרו בהודעותיהם המגומגמות בטל-ויזיה את המצב לאשורו: מר רבין יכול למנות לו יועצים כאוות-דנשו.

ראש-הממשלה יכול למנות. הוא יכול גם לסלק. הוא יכול לקבל את עצות היועצים או להתעלם מהן.

כך קמה ממשלה חדשה, התלויה בליכודה ברצונו של ראש-הממשלה, ושאינו דה זיקה כדי שהי לבחורים, לכנסת ולממשלה הרישמית.

מבחינה מסוימת, זוהי אמריקניזציה של המיטר. ליתר דיוק: הכנסת המישטר הנשיאותי האמריקאי לישראל, בדלת האחורית, מתחת למעטה הצורות החיצוניות של המישטר הפרלמנטרי.

באמריקה אין ממשלה נבחרת. הנשיא הוא הממנה את השרים והמפטר אותם. אישור המינוי עלידי הקונגרס הוא, בדרך כלל, תהליך אוטומטי. השרים אינם אחראים בפני הקונגרס ואינם מופיעים לעולם במליאה. הופעתם בפני ועדות-הקונגרס תלויה ברצונו הטוב. בימי הנשיאים האחרונים — קמה, מעל לממשלה הממונה הזאת, ממשלה ממונה שנייה, כבית-הלבן עצמו. בעוד השרים הרישי מיים אחראיים למישרדיה-הממשלה, קובעים "יועצים" של הנשיא את המדיניות. הם מתווים מעין ממשלה-יצללים.

בימי הנשיא ניקסון, היתה זו הממשלה האמיתית, ואילו הממשלה הרישמית הפכה צל. הנרי קיסינג'ר קבע את מדיניות-החוץ זמן רב לפני שנתמנה כשר-החוץ. כשנשא רק תואר של "יועץ" הנשיא לענייני ביטחון לאומי.

ניתן לומר כי בישראל נוצר עתה מישטר נשיאותי נוסח אמריקה.

אך יש הבדל אחד: בארצות-הברית נבחר הנשיא עצמו בבחירות כלליות, בהן הוא נדרש, לפחות להלכה, לגלות לבוחרים את גישתו לבעיית המינה. יצחק רבין נבחר במוסד מייפדגתי, כימעט כמיקרה, מבלי שהגיש תוכנית כלשהי, ומבלי שאמר אף מילה אחת על השקפותיו ופית-רונותיו.

אישור המינוי בכנסת היה אקט פורמלי בלבד.

מינויו של אריק שרון מקבלת ממשלת-הצללים של רבין חשיבות ממדרגה ראשונה.

ייתכן מאד שאריק ינטל את שר-הביטחון והרמטכ"ל בקביעת המדיניות הביטחונית. אין ספק שזוהי כוונתו. שיום דבר אינו מפריע לרבין למנות לעצמו יועצים נוסד פים, שיפעלו מטעמו באותם שטחים שבהם יש לו חשק לשלוט בעצמו.

כמישור זה קמה, עתה, ממשלת-היכוך לאומי.

אריק שרון הוא שהקים את הליכוד הימני. מבחינה רישמית, הוא עדיין אחד ממנהיגיו. עם צירופו לממשלת-הצללים, כאדם מס' 2 אחרי רבין עצמו, הופך מעמדו של הליכוד כסיעת-אופוזיציה פארסה.

זוהי, אם כן, התשובה לשאלה שהוצגה בראש עמוד זה:

את ההחלטות הגורליות על עתיד המדינה יחליט יצחק רבין עצמו, בעזרת ממשלת-יצללים שהעוף הכולט ביותר בה הוא מודך הניצים.

אריק מייעץ: מה ולמי?

המקיים דיון והמגבש החלטות היא חדלה להתקיים מזמן. יצחק רבין לא רצה את מיפלטת-העבודה, כפי שטוענים. הוא רק משתדל לקבור אותה בצניעה. יש מיפדגה, בהחלט, היא מחלקת תקציבי פים וניצים לאנשיה. והוא משפיעה כמו האי חוד הסוציאליסטי במצריים.

אם אין לכנסת ולממשלה השפעה של ממש על מהלך ההחלטות, קיים בוודאי "מיטבח" נוסח גולדה. מין קאניבנט מצומצם, שבו מתקבלות ההחלטות האמיתיות בדרך של דיון רציני.

האם קיים מיטבח של רבין?

תחילה היה נדמה כך. במקום המחומש גולדה-דיין ספיר-אבן-אלון קם משולש קומפאקטי יותר, רבין-פרס-אלון. שם, כך נראה, מתקבלות ההחלטות.

אך אין זה כך.

בין רבין ופרס התפתחה תחרות לחיים ולמוות. אלון נגרר אחרי השניים, מבלי להטביע חותם כלשהו על המדיניות. אחרי שהיה גלגל חמישי במיטבח של גולדה, הפך גלגל שלישי באופניים של רבין.

באופניים אלה הלך וגדל הגלגל של פרס. על חשבון הגלגל של רבין עצמו. רבין גימגם, ואילו פרס דיבר ודיבר ודיבר. הופולריות של רבין גלשה מטה-מטה, זו של פרס טיפסה במעלה ההר. לא היה ספק בכך שפרס מתכוון לרשת את רבין במהרה, ושהוא כבר מפלרטט לשם כך עם הליכוד הימני.